

Sygn. akt III AUa 761/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak
Sędziowie:	SSA Daria Stanek (spr.) SSO del. Beata Golba – Kilian
Protokolant:	sekretarz sądowy Urszula Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2019 r. w Gdańsku

sprawy (...)spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. i (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

z udziałem W. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji (...)spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. i (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 marca 2019 r., sygn. akt VII U 1206/18

1) oddala apelację;

2) zasądza od (...)spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. oraz (...)spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. solidarnie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. kwotę 675,00 (sześćset siedemdziesiąt pięć 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

SSO del. Beata Golba – Kilian SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek

Sygn. akt III AUa 761/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 stycznia 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. ustalił wysokość podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne W. M. jako pracownika

u płatnika składek(...) sp. o.o. w P. za miesiące od stycznia

do kwietnia 2015 r.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł płatnik składek (...)sp. z o.o., wnosząc o uwzględnienie odwołania i zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez stwierdzenie, że podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia - emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe, zdrowotne - powinno stanowić wyłącznie wynagrodzenie za pracę w (...)Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, a nie wynagrodzenie za pracę powiększone o wynagrodzenie z tytułu wykonywania zleceń na rzecz (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, względnie o niezwłoczne uchylene zaskarżonej decyzji przez organ w przypadku uznania odwołania za słuszne.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł płatnik składek(...)sp. z o.o., wnosząc o uwzględnienie odwołania i zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez stwierdzenie, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia powinno stanowić wynagrodzenie z tytułu umów cywilnoprawnych w (...)sp. o.o. za okres wskazany w decyzji, względnie o niezwłoczne uchylene zaskarżonej decyzji przez organ w przypadku uznania odwołania za słuszne. Ponadto Skarżący wniósł o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z przesłuchania ubezpieczonego oraz przesłuchania płatnika na okoliczności związane z realizacją przez ubezpieczonego prac na rzecz (...) sp. z o. o., niezależnie od czynności wykonywanych na rzecz (...) sp. z o. o.

Ubezpieczony W. M. jako uczestnik przychylił się do stanowiska skarżących spółek.

Postanowieniem z 31 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy połączył sprawy z odwołań (...) sp. o.o. i (...) sp. z o.o. do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy w Gdańsku Wydział VII Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 28 marca 2019 r. oddalił odwołania (pkt 1), zasądził od (...)sp. z o.o. w P. na rzecz pozwanego organu rentowego 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 2) oraz zasądził od (...) sp. z o.o. w P. na rzecz pozwanego organu rentowego 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3), sygn. akt VII U 1206/18.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

(...)sp. z o.o. została zarejestrowana w KRS w dniu 9 stycznia 2003 r. Według wpisu w rejestrze przedmiotem działalności spółki jest: 1) Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia (PKD 33.20.Z.) - przeważająca działalność, 2) Produkcja mebli (PKD 31), 3) Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych (PKD 43.3.), 4) Sprzedaż hurtowa mebli biurowych (PKD 46.65.Z.), 5) Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana (PKD 46.90.Z-), 6) Pozostała wyspecjalizowana sprzedaż hurtowa (PKD 47.7.), 7) Sprzedaż detaliczna mebli, sprzętu oświetleniowego i pozostałych artykułów użytku domowego prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach (PKD 47.59.Z.), 8) Sprzedaż detaliczna prowadzona przez domy sprzedaży wysyłkowej lub Internet (PKD 47.91.Z.), 9) Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi (PKD 68.20.Z.), 10) Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania (PKD 70.22.1.).

W praktyce (...) sp. z o.o. zajmuje się głównie remontem i wyposażaniem statków pasażerskich ((...)) i innych dużych jednostek – statków wojennych, kormoranów, holowników wojskowych, fregat raketowych (...), niemniej jednak zdarza się, że tego rodzaju prace wykonuje na mniejszych jednostkach np. jachtach.

Jedynym członkiem zarządu pełniącym funkcję Prezesa Zarządu jest Ł. Ś.. Siedziba spółki mieści się przy ul. (...) w P.. Klienci spółki pochodzą

z Polski i całego świata, należą do nich m.in. Stocznia (...) S.A., (...)stocznie z Niemiec (...). Usługi świadczone przez spółkę polegają

na montażu wewnątrz statku podłóg, ścian, sufitów, mebli, wyposażenia, elementów dostarczonych przez armatora, izolacji, prac gorących, elementów siłownianych, rurociągów itd. Niejednokrotnie kontrakty podpisane przez spółkę obejmują nie tylko remont statku,

ale również jego wyposażenie. Wówczas (...) sp. z o.o. zleca wykonanie koniecznych elementów podmiotom zewnętrznym, np. produkcję mebli zleca (...) sp. o.o.

W latach 2015-2016 spółka (...) zatrudniała około 500 osób.

(...)sp. z o.o. została zarejestrowana w KRS w dniu 9 stycznia 2003 r. Przedmiotem działalności spółki jest: 1) Produkcja mebli (PKD 31), 2) Wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych (PKD 43.39.Z.), 3) Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana (PKD 46.90.Z.), 4) Sprzedaż detaliczna mebli, sprzętu oświetleniowego i pozostałych artykułów użytku domowego prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach (PKD 47.59.Z.), 5) Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierzawionymi (PKD 68.20.Z.), 6) Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej

i zarządzania (PKD 70.22.Z.), 7) Działalność rachunkowo - księgową; doradztwo podatkowe (PKD 69.20.Z.).

W praktyce spółka zajmuje się produkcją mebli na statki, ale też do mieszkań i domów. Jedynym wspólnikiem spółki jest (...) sp. z o.o., jedynym członkiem zarządu spółki - pełniącym funkcję Prezesa Zarządu jest Ł. Ś.. Siedziba spółki mieści się przy ul. (...) w P., w tym samym budynku co siedziba spółki (...). (...)wykonuje meble na statki, które następnie są montowane przez spółkę(...) lub (...) w ramach realizowanych przez nie kontraktów.

Obydwie skarżące spółki mają swoich pracowników, jednak jeżeli jest taka potrzeba, korzystają posiłkowo z pracy pracowników zatrudnionych w pozostałych powiązanych spółkach.

Ubezpieczony W. M. jest zatrudniony w (...) sp. z o.o. od 2008 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. W okresie objętym zaskarżoną decyzją był zatrudniony na stanowisku stolarza i operatora wózka widłowego z wynagrodzeniem 1370 zł brutto. Do obowiązków ubezpieczonego należało głównie ustawianie maszyn typu (...) do obróbki drewna, ponadto praca na sztaplarce oraz inne prace magazynowe, związane m.in. z obiosem dostaw. Praca w spółce odbywała się w godzinach

od 7.00 do 15.00. Zdarzało się jednak w spornym okresie, że prezes zarządu spółki

lub kierownik pytali się ubezpieczonego, czy nie mógłby danego dnia zostać dłużej w pracy, po godzinie 15.00.

Ubezpieczony godził się na prace po godzinach, przełożeni mówili mu wówczas, że zostanie to rozliczone. Rodzaj pracy po godzinach nie różnił się od pracy wykonywanej przed 15.00.

W okresie zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w spółce (...)

Sp. z o.o. W. M. zawierał ze spółką (...) sp. z o.o. szereg umów cywilnoprawnych w formie pisemnej, w których wpisywano jako przedmiot umowy:

- prace stolarskie od 01.12.2014 r. do 31.12.2014 r.; z tego tytułu ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie 1592,00 zł netto (1887,80 brutto; wypłacone w styczniu 2015 r.);
- prace stolarskiej od 01.01.2015 r. do 31.01.2015 r.; z tego tytułu ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie 3358,00 zł netto (3981,32 zł brutto; wypłacone w lutym 2015 r.);
- nadzór na projektami, organizacja pracy od 01.02.2015 r. do 28.02.2015 r.; z tego tytułu ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie 2093,00 zł netto (2481,32 zł brutto; wypłacone w marcu 2015 r.);
- prace stolarskiej od 01.03.2015 r. do 31.03.2015 r.; z tego tytułu ubezpieczony otrzymał wynagrodzenie 1444,00 zł netto (1712,09 zł brutto; wypłacone w kwietniu 2015 r.).

Ubezpieczony W. M. był zgłoszony przez (...) sp. z o.o.

do ubezpieczenia zdrowotnego od 1 lipca 2013 r. do 31 marca 2015 r. Natomiast przez (...) sp. z o.o. ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia społecznego

i ubezpieczenia zdrowotnego w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 31 grudnia 2016 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przeprowadził kontrolę u płatników składek (...)sp. z o.o., (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o. Przedmiotem kontroli była prawidłowość i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu, prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowe oraz wystawianie zaświadczeń lub zgłaszanie danych dla celów ubezpieczeń społecznych. Kontrolą objęto okres od stycznia 2015 r. do grudnia 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w toku tejże kontroli ustalił m.in., że ubezpieczeni uzyskiwali przychód z tytułu wykonania pracy w ramach umów cywilnoprawnych ze spółkami powiązanymi kapitałowo i osobowo z pracodawcą, gdzie w rzeczywistości pracę świadczyli na rzecz płatnika składek, z którym jednocześnie pozostawali w stosunku pracy.

Płatnik składek - spółki (...) sp. z o. o. oraz (...) sp. z o. o. złożył zastrzeżenia do protokołów kontroli pozwanego, które zostały uwzględnione przez organ rentowy jedynie częściowo i w ograniczonym zakresie, głównie co do błędów i oczywistych omyłek pisarskich, nie mających wpływu na merytoryczne ustalenia kontroli.

Wobec niezłożenia przez płatnika składek korekty dokumentów rozliczeniowych Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wydał zaskarżone w niniejszej sprawie decyzje.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że stan faktyczny niniejszej sprawy był częściowo bezsporny. Bezsporne były okoliczności dotyczące zakresu działalności obydwu spółek, jak również ogólne zasady ich współpracy. Bezsporne były też okoliczności dotyczące postępowania przed organem rentowym.

Spór dotyczył natomiast ustalenia, w jakim zakresie ubezpieczony wykonywał czynności w ramach zawartych umów o dzieło, zwłaszcza - jakie to były czynności i na rzecz której spółki były świadczone. Obydwie skarżące spółki podnosiły, że w ramach zawartych umów zlecenia ubezpieczony świadczył czynności na rzecz spółki (...) Sp. z o.o., zdaniem pozwanego czynności były świadczone w istocie na rzecz pracodawcy ubezpieczonego. Bezspornym było natomiast, że ubezpieczony w ramach dodatkowych umów świadczył pracę i otrzymywał za to wynagrodzenie w kwotach uwidoczonych w zawartych umowach zlecenia.

Rozstrzygając ten spór Sąd I instancji nie podzielił stanowiska skarżących spółek i ubezpieczonego. Sąd wskazał, że jeśli ubezpieczony rzeczywiście świadczyłby określone czynności na rzecz spółki (...) Sp. z o.o., za określonym wynagrodzeniem, przez dłuższy czas, to obecnie nie powinno sprawiać kłopotu wykazanie, jakie konkretnie były to czynności, w jaki sposób ustalano za nie wynagrodzenia, gdzie i w jaki sposób czynności były wykonywane. Od czasu wykonywania umów nie upłynął długi okres czasu i zachowana została dokumentacja dotycząca zawieranych umów. Tymczasem wyjaśnienia składane przez ubezpieczonego i skarżące spółki, jak również zeznania powoływanych przez nie świadków są, w ocenie Sądu, wzajemnie sprzeczne, co czyni podnoszone twierdzenia całkowicie niewiarygodnymi.

Sąd Okręgowy stwierdził, że przedmiot zawieranych przez ubezpieczonego umów stanowiły prace stolarskie (od 01.12.2014 r. do 31.01.2015 r.), nadzór na projektami i organizacja pracy (od 01.02.2015 r. do 28.02.2015 r.). Tymczasem, według ubezpieczonego czynności wykonywane przez niego po godzinach nie różniły się niczym od jego normalnych czynności wykonywanych w ramach stosunku pracy. Świadczenie pracy po 15.00

nie wynikało z wykonania zawartej wcześniej umowy, o określonym przedmiocie i zakresie, ale wynikało z doraźnych próśb prezesa bądź przełożonego kierownika, aby został dłużej w pracy.

Ubezpieczony potrafił rozróżnić pracę w ramach umów zlecenia od umowy w ramach stosunku pracy w zasadzie tylko w ten sposób, że była to praca wykonywana po godzinie 15.00; nie potrafił już jednak odróżnić jej rodzajowo. W trakcie wyjaśnień ubezpieczony zmienił swoje stanowisko i wskazał, że wiedział, że wykonywał zlecenie na rzecz spółki (...)Sp. z o.o., ponieważ prace te były wykonywane w magazynie zewnętrznym i polegały na przyjmowaniu towarów wyłącznie dla tej spółki, co miało wynikać stąd, że dostawy dla spółki(...)Sp. z o.o. następowały wyłącznie po godzinie 15.00, zaś do spółki (...) – przed godziną 15.00. Taką samą wersję przedstawił Ł. Ś.. Sąd I instancji podkreślił, że ta wersja przeczy jednak poprzednim wyjaśnieniom ubezpieczonego,

gdzie ubezpieczony wskazywał, iż prace po godzinie 15.00 również polegały na wykonywaniu czynności związanych z ustawianiem maszyn stolarskich, nie polegały zatem tylko na przyjmowaniu towarów do magazynu zewnętrznego. Ponadto, twierdzenia te są sprzeczne z zeznaniami świadka M. O., powołanej na wniosek skarżących spółek. Zaprzeczyła ona wyraźnie, aby istniała zasada, że dostawy podzielone były na dostawy do 15.00 - dla spółki (...) i po 15.00 – dla spółki (...)

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany materiał prowadzi do jednoznacznego wniosku, że powód pozostawał w pracy po godzinie 15.00 i świadczył nadal pracę w ramach przedłużonego czasu pracy, ale w ramach stosunku pracy u swojego pracodawcy. Uzgodnienia o pozostaniu w pracy w nadgodzinach zapadały bowiem nie tylko w rozmowach z Ł. Ś., który był w tamtym okresie członkiem zarządu obydwu spółek,

ale i w rozmowach z przełożonym ubezpieczonego, w jego zakładzie pracy. Brak jest wiarygodnych okoliczności, które pozwalałyby ubezpieczonemu odróżnić, na czyją rzecz wykonuje pracę po godzinach. Była to w istocie, jak sam przyznał ubezpieczony ta sama praca, tylko świadczona po godzinie 15.00. Zeznania M. O. wskazują, że dostawy o godzinie 15.00 odbywały się również na rzecz spółki (...) Sp. z o.o. Przede wszystkim jednak wskazać należy, że świadek A. B. wskazała, że pracuje dla spółki (...) Sp. z o.o. głównie po godzinie 15.00 i często w tych właśnie godzinach przychodziła na produkcję do tej właśnie spółki i widywała wówczas ubezpieczonego przy pracy. W tych właśnie godzinach ubezpieczony pomagał świadkowi w ramach pracy w(...)Sp. z o.o.

Sąd dodał, że Ł. Ś. w zeznaniach złożonych w charakterze strony wskazał, iż praca ubezpieczonego w ramach umów zlecenia polegała na montażu mebli na statkach; na takie czynności nie wskazywał jednak sam ubezpieczony w swoich wyjaśnieniach. Dodatkowo Ł. Ś. argumentował, że praca ubezpieczonego na statkach miała wynikać stąd, że miał w tym czasie mniej obowiązków w ramach stosunku pracy w (...) Sp. z o.o. Nie wiadomo jednak, jakie znaczenie miałyby mieć mniejsza ilość pracy ubezpieczonego, skoro ubezpieczony nie wykonywał pracy na statkach w ramach czasu pracy w spółce (...).

Spór w niniejszej sprawie, jak wskazał Sąd Okręgowy, sprowadzał się do odpowiedzi na pytanie, czy ustalony w sprawie stan faktyczny stanowi realizację przesłanek art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz.1778) dalej: „u.s.u.s.”.

Zgodnie z treścią cytowanego przepisu za pracownika uważa się osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Stosownie do treści art. 18 ust. 1 i 2 u.s.u.s. w związku z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (t.j. Dz. U. z 2017 r.

poz. 1949) podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych osiągniany przez pracowników z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy z wyjątkiem składników wymienionych w § 2 rozporządzenia oraz z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Zgodnie z art. 18 ust. 1a u.s.u.s. w przypadku osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy zlecenia.

Sąd I instancji wyjaśnił, że art. 8 ust. 2a u.s.u.s. rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest to, że ostatecznie to pracodawca uzyskuje rezultaty pracy świadczonej przez swojego pracownika w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z nim lub z osobą trzecią. Należy tu zaznaczyć, że art. 8 ust. 2a u.s.u.s. dotyczy z reguły takiej pracy wykonywanej na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz pracodawcy, która mogłaby być świadczona przez jej wykonawcę w ramach stosunku pracy z tym pracodawcą, z tym że musiałby on wówczas przestrzegać przepisów ustalaniu podstawy wymiaru składki, o godzinach nadliczbowych i innych ograniczeń i obciążeniach wynikających z przepisów prawa pracy.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18.10.2011 r., III UK 22/11 podkreślił, że ratio legis wprowadzenia regulacji art. 8 ust. 2a u.s.u.s. było dążenie do ograniczenia korzystania przez pracodawców z umów cywilnoprawnych celem zatrudnienia własnych pracowników dla realizacji tych samych zadań, które wykonują oni w ramach łączącego strony stosunku pracy, a to celem ominięcia w ten sposób ograniczeń wynikających z ochronnych przepisów prawa pracy (m.in. w zakresie czasu pracy) oraz obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne od tychże umów. Chodziło również o ochronę pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tychże pracowników w ramach umów cywilnoprawnych w ogóle nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu).

Zwrot działać "na rzecz" użyty został w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. w innym znaczeniu niż w języku prawa, w którym działanie "na czyjąś rzecz" może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.). Również wykonujący zlecenie "działa na rzecz zleceniodawcy" (art. 734 i n. k.c.). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a u.s.u.s. zwrot ten opisuje zatem sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj. 1) umowy o pracę, 2) umowy zlecenia między pracownikiem a osobą trzecią i 3) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27.11.2014 r., III AUa 476/14).

Zastosowany w art. 8 ust. 2a u.s.u.s. zwrot "jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy" odnosi się wyłącznie

do "umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło", wymienionych na wstępie tego przepisu. Powołany przepis rozszerza pojęcie pracownika - o osobę, która wykonuje pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło), co uzasadnia wnioskowanie, iż to właśnie ta umowa jest źródłem obowiązku umownego - świadczenia, beneficjentem którego jest jej pracodawca. Czynnikiem decydującym o tym, na rzecz jakiego podmiotu praca była de facto wykonywana, jest finalny efekt tej pracy, a ściślej rzecz ujmując należy w takiej sytuacji badać, który podmiot osiąga w ostatecznym rozrachunku korzyść z wykonania umowy (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25.02.2015 r., III AUa 1568/14).

Przepis art. 8 ust. 2a u.s.u.s. nie odnosi się przy tym wyłącznie do sytuacji, gdy w ramach zlecenia zleceniobiorcy wykonują takie same czynności, co w ramach stosunku pracy. Takie ograniczenie nie wynika z brzmienia ww. przepisu. Mając na uwadze cel powyższego unormowania stwierdzić należy, iż powyższy przepis ma zastosowanie w każdym przypadku wykonywania przez zleceniobiorcę, który jednocześnie pozostaje w stosunku pracy, czynności na rzecz swojego pracodawcy, które wykonuje również w ramach zakresu obowiązków pracowniczych. Nie muszą to być te same czynności, wobec tego samego produktu czy świadczeniobiorcy (po r. wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku: z dnia 25.02.2015 r., III AUa 1568/14; z dnia 10.07.2015 r., III AUa 253/15).

Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie spór sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy W. M. w ramach umów zlecenia zawartych z (...)sp. z o.o. faktycznie wykonywał pracę na rzecz tego podmiotu, czy też w istocie była to praca świadczona na rzecz (...) sp. z o.o., z którym łączył go stosunek pracy, a zatem, czy ten płatnik składek ostatecznie uzyskiwał rezultat tej pracy i czy z tego tytułu ma obowiązek odprowadzenia za ubezpieczonego należnych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Skarżący wskazywali, że umowy zlecenia stanowiły odrębne umowy, nie związane ze stosunkiem pracy i dotyczyły innego zakresu czynności, nie związanego ze stosunkiem pracy. Do sądu należała weryfikacja zasadności tych twierdzeń w świetle zgromadzonego materiału dowodowego.

Jak wskazano wcześniej, przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dało w ocenie Sądu Okręgowego podstaw do tego, aby wyodrębnić konkretne, nie związane z umową o pracę obowiązki ubezpieczonego, które wykonywałby wyłącznie na rzecz spółki (...) sp. z o.o. i bez związku z obowiązkami ze stosunku pracy. Ubezpieczony nie potrafił wskazać odrębności obowiązków z umów zlecenia; jedyna odrębność miała polegać na świadczeniu tych samych obowiązków po godzinie 15.00, jednak i w tym zakresie twierdzenia te były wewnątrznie sprzeczne, ponadto na co innego wskazywały zeznania M. O. i przede wszystkim A. B.. Również skarżące spółki nie potrafiły przedstawić konkretnych czynności, które ubezpieczony wykonywał w ramach zawartych umów zlecenia. Nawet zeznania Ł. Ś. stanowiły w istocie przypuszczenia co do możliwego stanu faktycznego. Sąd Okręgowy podkreślił, że jego ocena jest jednoznaczna i sprowadza się do stwierdzenia, że ubezpieczony pozostawał w pracy po normalnym czasie pracy i dalej świadczył pracę na rzecz swojego pracodawcy. Mogło się zdarzyć, że w istocie ubezpieczony wykonywał w ramach stosunku pracy czynności na rzecz spółki (...) sp. z o.o., jednak o ile czynił to w ramach swoich obowiązków pracowniczych, nie zmienia to oceny zasadności zaskarżonej decyzji.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, że w toku niniejszego postępowania skarżący nie zaproponowali żadnego dowodu na okoliczność wykazania, iż poszczególne kwoty przychodu osiągniętego przez zleceniobiorcę zostały przez niego wypracowane w związku

z wykonaniem zadań w ramach umów zlecenia. Jedynie zaś szczegółowe wykazanie okoliczności wykonywania pracy przez zleceniobiorców na rzecz zleceniodawcy w drodze przekonujących dowodów mogłoby stanowić asumpt do podważenia prawidłowości wydanej przez organ rentowy decyzji o ustaleniu podstawy wymiaru składek ze stosunku pracy z doliczeniem doń przychodów z umów zlecenia.

Poza wskazanymi powyżej okolicznościami za prawidłowością decyzji ZUS w odniesieniu do ubezpieczonych zdaniem Sądu Okręgowego przemawiają dodatkowo takie argumenty, jak powiązania kapitałowe i osobowe pomiędzy obydwojema podmiotami gospodarczymi.

Bardzo ogólny przedmiot zawieranych umów zlecenia nie pozwala na uznanie, że w ramach tych umów wykonywane były wyłącznie czynności na rzecz (...) sp. z o.o. Nie zachodziły w ocenie Sądu żadne istotne przeszkody, aby każdorazowo podpisywać dokument umowy zlecenia w przypadku konieczności wykonania usługi i dokładnego określania, jakiego rodzaju był jej przedmiot oraz jakie ustalono wynagrodzenie. Przedłożenie tego rodzaju dokumentów pozwalałoby ustalić jednoznacznie, kto był finalnym beneficjentem pracy wykonywanej przez zleceniobiorcę. W istocie, jak wskazał ubezpieczony, zawarcie umowy polegało na zaproponowaniu pozostania w pracy i oświadczeniu, że zostanie to rozliczone. W ocenie Sądu te okoliczności wskazują raczej na fasadowy charakter zawieranych umów i przemawiają za prawidłowością decyzji ZUS.

Podsumowując powyższe rozważania Sąd Okręgowy stwierdził, że wynik przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wskazuje na to, że etatowi pracownicy płatników składek poszczególnych spółek grupy kapitałowej (...) – w tym ubezpieczony W. M. – byli równolegle zatrudniani na podstawie umów zlecenia/o dzieło w pozostałych spółkach tej samej grupy w celu wykonywania prac, których faktycznym beneficjentem był ich macierzysty pracodawca, w tym wypadku spółka (...).

Odnosząc się do objętych odwołaniem zarzutów wnioskodawcy naruszenia przy wydaniu zaskarżonych decyzji szeregu przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, Sąd wskazał, że w postępowaniu przed sądem w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zastosowanie znajdują przepisy kodeksu postępowania cywilnego, a nie przepisy kodeksu postępowania administracyjnego. W związku z tym nie ma możliwości badania w świetle przepisów tego kodeksu prawidłowości wydanej przez organ rentowy decyzji. Naruszenie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego nie stanowi przesłanki wzruszenia decyzji przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych, więc także w tym aspekcie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie są przez ten sąd stosowane. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego i kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania, pozostaje poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. Sąd I instancji w niniejszym postępowaniu nie doszukał się naruszeń prawa administracyjnego w stopniu, w jakim dyskwalifikowałyby one sporne decyzje pozwanego w stopniu odbierającym im cechy aktu administracyjnego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy w punkcie 1 wyroku, działając na zasadzie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c. w związku z przywołanymi przepisami, oddalił odwołania (...) sp. z o.o. oraz (...) sp. z o.o.

W punkcie 2 wyroku Sąd Okręgowy, kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. i przepisem § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obciążył skarżące spółki kosztami zastępstwa procesowego.

Apelację od wyroku wywiódł (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o., zaskarżając go w całości i zarzucając:

1) Naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie w postaci przepisu art. 233 § 1 k.p.c. polegające na przekroczeniu zasady swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji dowolną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego,

jak również popełnienie przez Sąd błędów w ustaleniach faktycznych, w tym w szczególności poprzez błędną ocenę treści umów cywilnoprawnych zawartych pomiędzy (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o., zeznań Ł. S. oraz ubezpieczonego, treści umów zawartych pomiędzy poszczególnymi spółkami a ubezpieczonym, polegającą na uznaniu, że czynności wykonywane w ramach tych umów stanowią pracę wykonywaną na rzecz pracodawcy, z uwagi na fakt, że bezpośrednim beneficjentem czynności ubezpieczonych była spółka (...) Sp. z o.o., podczas gdy zarówno ww. umowy, jak i pozostały zgromadzony materiał dowodowy nie dają podstaw do uznania, że spółka (...) Sp. z o.o. wykonywała jakiegokolwiek usługi na rzecz płatnika - (...) Sp. z o.o., a w ramach tych usług zleciła na podstawie umowy zlecenia wykonanie ubezpieczonemu czynności, których beneficjentem stał się pracodawca; jak również poprzez nieuprawnione i nieuzasadnione generalne ustalenie, że „ubezpieczeni” uzyskiwali przychód z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych ze spółkami powiązanymi kapitałowo i osobowo z pracodawcą, bez jakiegokolwiek odniesienia tych ustaleń do ujawnionego i przeprowadzonego materiału dowodowego, bez jednoczesnego odniesienia tych ustaleń do indywidualnej sytuacji ubezpieczonego;

2) Naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na rozstrzygnięcie

w postaci przepisu art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. poprzez oddalenie odwołania, podczas gdy - z uwagi na opisane niniejszą apelacją naruszenia przepisów prawa materialnego oraz proceduralnego - nie zachodziły przesłanki do zastosowania dyspozycji tego przepisu;

3) Naruszenie przepisów prawa procesowego w postaci przepisu art. 98 w zw. z art. 108 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie od skarżących spółek na rzecz organu rentowego kwoty po 900 zł kosztów zastępstwa procesowego, podczas gdy niniejsza sprawa jest sprawą o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego oraz w sprawach dotyczących podlegania ubezpieczeniom społecznym, zgodnie z § 9 ust. 2 tego Rozporządzenia, w której przepisy przewidują stawkę 180 zł kosztów zastępstwa procesowego;

4) Naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 6 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i obciążenie płatników ciężarem dowodu w zakresie wykazania,

że wykonywane przez ubezpieczonego czynności w ramach umowy zawartej z (...)

Sp. z o.o. nie były czynnościami wykonanymi na rzecz pracodawcy, podczas gdy ciężar dowodu w tym zakresie obciąża pozwanego, tj. organ rentowy;

5) Naruszenie przepisów prawa materialnego w postaci art. 8 ust. 2a ustawy z dnia

13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako: u.s.u.s.) poprzez jego błędną wykładnię i - w konsekwencji - niewłaściwe zastosowanie i uznanie,

że ubezpieczony podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartych umów cywilnoprawnych, jako pracownik w rozumieniu rozszerzonej definicji określonej

w ustawie systemowej, świadczący pracę na rzecz pracodawcy w ramach umowy

z podmiotem trzecim, podczas gdy brak jest przesłanek do zastosowania przywołanego przepisu w stosunku do ubezpieczonego, bowiem bezpośrednim beneficjentem czynności wykonywanych przez nich w ramach umów cywilnoprawnych jest jego zleceniodawca,

a nie pracodawca.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący wniesli o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości poprzez uwzględnienie odwołania i zmianę zaskarżonych decyzji w całości, w ten sposób, że w decyzji nr (...), wydanej w stosunku do (...) Sp.

z o.o. wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przychód z tytułu wykonywania przez ubezpieczonego umów cywilnoprawnych, natomiast w decyzji nr (...), wydanej w stosunku do(...)Sp. z o.o. uznać, że płatnika obciąża obowiązek zapłaty składek zdrowotnych z tytułu wykonywania przez ubezpieczonego umów cywilnoprawnych.; alternatywnie - o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji; jak również o zasądzenie od organu rentowego na rzecz płatników kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w pierwszej i drugiej instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Nie zawiera bowiem zarzutów skutkujących koniecznością uchylenia lub zmiany zaskarżonego wyroku Sądu I instancji.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy zachodzą przesłanki z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1442 ze zm.) do uznania zainteresowanego W. M. za pracownika w rozumieniu tego przepisu - z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...)Sp. z o.o. w P., a w konsekwencji, czy zasadne jest ustalenie, że uzyskany z tego tytułu przychód należy uwzględnić w podstawie wymiaru składek na pracownicze ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego z tytułu zatrudnienia w (...) Sp. z o.o. w P. w okresach i w kwotach podanych w zaskarżonej decyzji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy przeprowadził wystarczające dla rozstrzygnięcia sprawy postępowanie dowodowe, które ocenił zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c., nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów określonych wyżej wskazanym przepisem, wyjaśniając wszystkie istotne okoliczności. Sąd pierwszej instancji ustalając stan faktyczny oparł się na całokształcie zebranego materiału dowodowego, należycie go rozważył i wskazał, jakim środkiem dowodowym dał wiarę, przedstawiając prawidłową ich ocenę, którą właściwie uargumentował. Całość podjętych ustaleń faktycznych tego Sądu przedstawiona w pisemnym uzasadnieniu wyroku zasługuje na akceptację. Ustalenia te jako prawidłowe i znajdujące oparcie w materiale dowodowym Sąd Apelacyjny podziela przyjmując za własne, w związku z czym nie ma konieczności ich ponownego przytaczania w całości. Analiza akt postępowania wskazuje, że nie wystąpiło w niej również naruszenie przepisów prawa materialnego. Sąd Apelacyjny, aprobując rozważania prawne poczynione przez Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, przyjmuje je za własne, co oznacza, że nie zachodzi konieczność ich szczegółowego powtarzania.

Przypomnieć można, że spór w przedmiotowej sprawie koncentruje się na kwestii, czy zachodzą wynikające z treści art. 8 ust. 2 lit. a ustawy systemowej przesłanki do potraktowania W. M. w okresach objętych zaskarżoną decyzją jako pracownika (...) Sp. z o.o. w P. z tytułu wykonywania w tych okresach pracy na rzecz pracodawcy w ramach umów zawartych z (...)Sp. z o. o. w P..

Sąd Apelacyjny przychylił się do stanowiska Sądu Okręgowego, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy dał podstawy do uznania, iż przychód zainteresowanego W. M. uzyskany przez niego z tytułu wykonywania umów zawartych z (...) Sp. z o.o. - w okresach objętych zaskarżoną decyzją - podlega wliczeniu do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia u płatnika składek (...) Sp. z o. o. w G..

Stosownie do treści przepisu art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Stosownie natomiast do treści art. 18 ust. 1a ustawy systemowej w przypadku osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostają w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonują pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostają w stosunku pracy, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe uwzględnia się również przychód z tytułu umowy zlecenia. Należy również wskazać, że stosownie do przepisu art. 4 pkt 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne jest pracodawca

– w stosunku do pracowników i osób odbywających służbę zastępczą oraz jednostka organizacyjna lub osoba fizyczna pozostająca z inną osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi.

Przepisy art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych stanowią z kolei, że do ustalania podstawy wymiaru składek

na ubezpieczenie zdrowotne pracowników (zgodnie z art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy

– pracowników w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, czyli również

w rozumieniu art. 8 ust. 2a tejże ustawy) stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób. A zatem, w sytuacji ustalenia,

że daną osobę należy kwalifikować jako pracownika na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne zastosowanie znajdą przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tych osób, z zastrzeżeniem ust. 5, 6 i 10. Stosownie do treści art. 85 ust. 1 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

za osobę pozostającą w stosunku pracy składkę jako płatnik oblicza, pobiera z dochodu ubezpieczonego i odprowadza pracodawca.

W tym miejscu wyjaśnienia wymaga, iż przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej wprowadził wyjątek od reguły przyjętej w art. 9 ust. 1 tejże ustawy, zgodnie z którą umowa zlecenia jest zwolniona z obowiązku ubezpieczenia społecznego w sytuacji, gdy występuje

u tej samej osoby obok umowy o pracę. Przepis ten został wprowadzony z dniem 30 grudnia 1999 r. (ustawą z dnia 23 grudnia 1999 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz. U. z 1999 r. Nr 110, poz. 1256) po to, aby wyeliminować sytuacje,

gdy w ramach umowy cywilnoprawnej ubezpieczony wykonywałby te same obowiązki, które świadczył w ramach umowy o pracę, wskutek czego pracodawca nie musiałby zatrudniać pracownika w większym wymiarze czasu pracy lub w godzinach nadliczbowych

i odprowadzać składki na ubezpieczenie społeczne od wyższego wynagrodzenia. Jak już wyżej wskazano, przepis art. 18 ust. 1a ustawy systemowej w stosunku do ubezpieczonych,

o których mowa w art. 8 ust. 2a, w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne

i rentowe, nakazuje uwzględniać również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Płatnikiem składek

na ubezpieczenie społeczne z tytułu umowy zlecenia/świadczenia usług jest zatem pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach tej umowy zawartej z osobą trzecią (por. uchwała SN z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, LEX nr 514221

i wyrok SN z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727).

Sąd Apelacyjny w pełni podziela stanowisko wyrażone w uzasadnieniu powołanej uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., iż przesłanką decydującą o uznaniu

za pracownika osoby świadczącej w ramach umowy zlecenia pracę na rzecz swojego pracodawcy, jest to, że w ramach takiej umowy, wykonuje faktycznie pracę dla swojego pracodawcy (uzyskuje on rezultaty jej pracy). Zwrot działać „na rzecz” użyty został w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w innym znaczeniu, niż w języku prawa, w którym działanie „na czyjąś rzecz” może się odbywać w wyniku istnienia określonej więzi prawnej (stosunku prawnego). Stosunkiem prawnym charakteryzującym się działaniem na rzecz innego podmiotu jest stosunek pracy, do którego istotnych cech należy działanie na rzecz pracodawcy (art. 22 k.p.). Również wykonujący zlecenie „działa na rzecz zleceniodawcy” (art. 734 i n. k.c.). W kontekście przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej zwrot ten opisuje zatem sytuację faktyczną, w której należy zastosować konstrukcję uznania za pracownika. Jest nią istnienie trójkąta umów, tj. 1) umowy o pracę, 2) umowy zlecenia między pracownikiem, a osobą trzecią i 3) umowy o podwykonawstwo między pracodawcą i zleceniodawcą. Pracodawca w wyniku umowy o podwykonawstwo przejmuje w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy, przy czym następuje to w wyniku zawarcia umowy zlecenia/świadczenia usług z osobą trzecią oraz zawartej umowy cywilnoprawnej między pracodawcą i zleceniodawcą (zob. Konstrukcja uznania za pracownika w prawie ubezpieczenia społecznego - Inetta Jędrasik-Jankowska).

Konsekwencją konstrukcji uznania za pracownika jest konieczność opłacania przez pracodawcę składki na ubezpieczenie społeczne za osobę, z którą została zawarta umowa zlecenia, tak jak za pracownika. Stosownie do przepisu art. 32 ustawy systemowej pracodawcę obciąża zatem także obowiązek poboru i odprowadzenia do ZUS składki na ubezpieczenie zdrowotne za osobę „uznaną za pracownika”.

Nadmienić należy, iż konstrukcja art. 8 ust. 2a wspomnianej ustawy opiera się na szerszym rozumieniu pojęcia pracownika dla celów ubezpieczeniowych, niż jest ono rozumiane w prawie pracy (art. 2 i 22 k.p.). Wprowadzenie przedmiotowego przepisu było reakcją ustawodawcy na pojawiające się powszechne zjawisko zawierania przez pracodawców ze swoimi pracownikami także umów cywilnoprawnych, w których obowiązki pracownika w istocie nie różnią się treścią od tych, które wykonują oni w ramach stosunku pracy. Wprawdzie cywilnoprawny charakter tych umów w istotnym zakresie powoduje utratę przez te osoby uprawnień gwarantowanych im w przepisach prawa pracy (np. w zakresie czasu pracy), ale nie wyklucza to, a co więcej - zdaje się tym bardziej uzasadniać - ingerencję ustawodawcy w takie umowy w celu ochrony praw ubezpieczonych i samego systemu ubezpieczeń. Brak reakcji ustawodawcy mógłby bowiem w istocie spowodować istotne zmniejszenie się środków wpływających do systemu z tytułu składek. Sąd Apelacyjny podziela zatem jednolite orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazujące, że pracodawca jest płatnikiem składek nie tylko w stosunku do tych osób, które wykonują na jego rzecz pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło z nim zawartej, ale również w stosunku do osób wykonujących na jego rzecz pracę w ramach ww. umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (por. wyrok SN z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09 LEX nr 585727; uchwała SN z 2 września 2009 r., II UZP 6/09 OSNP 2010/3-4/46; wyrok SN z 18 października 2011 r., III UK 22/11 OSNP 2012/21-22/266). Wypada przy tym zauważyć, iż jeszcze przed wprowadzeniem do ustawy art. 8 ust. 2a w judykaturze przyjmowano istnienie obowiązku łącznego traktowania w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne przychodów z umów o pracę i dodatkowych umów cywilnoprawnych zawieranych przez pracodawców z własnymi pracownikami, jeśli w ramach tych ostatnich umów pracownicy wykonywali – poza obowiązującym ich czasem pracy - te same obowiązki, które składały się na treść łączących strony stosunków pracy (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 1994 r., I PZP 13/94, OSNAPiUS 2000 Nr 3, poz. 39 oraz wyrok z dnia 30 czerwca 2000 r., II UKN 614/99, OSNAPiUS 2002 Nr 1, poz. 23 i postanowienie z dnia 18 listopada 1997 r., II UKN 326/97, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 521).

Podkreślenia wymaga, że czynnikiem decydującym o tym, na rzecz jakiego podmiotu praca była de facto wykonywana, jest finalny efekt tej pracy, a ściślej rzecz ujmując - należy w takiej sytuacji badać, który podmiot osiąga w ostatecznym rozrachunku korzyść z wykonania umowy. W przywołanej już uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r. II UZP 6/2009, wskazano, że obowiązki płatnika powinny obciążać podmiot, na rzecz którego praca w ramach umowy cywilnoprawnej jest faktycznie świadczona, i który w związku z tym uzyskuje jej rezultaty, unikając obciążeń i obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy. Przepis art. 8 ust 2a ustawy systemowej, jak wskazano wyżej, normuje konstrukcję uznania za pracownika, a celem jego wprowadzenia było przeciwdziałanie obchodzeniu prawa z pokrzywdzeniem pracowników w zakresie ich przyszłych uprawnień z ubezpieczenia. Warto nadmienić, że zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2014 r., II UK 74/14 (LEX nr 1583504), nie jest wymagane, aby pracownik wykonywał w ramach umowy zlecenia takie same czy nawet podobne czynności, jak w ramach stosunku pracy. Mogą być to nawet czynności o zupełnie odmiennym charakterze. Istotne jest, co należy ponownie podkreślić, że korzyści z tejże pracy uzyskuje pracodawca.

Odnosząc się do zarzutu apelacji, Sąd Apelacyjny wskazuje, że stosownie do treści art. 6 k.c. ciężar wykazania danej okoliczności spoczywa na stronie, która z tej okoliczności wywodzi dla siebie skutki prawne. Fakt świadczenia przez W. M. w ramach spornych umów zlecenia pracy na rzecz (...) Sp. z o.o., a nie(...) Sp. z o.o., powinien zatem zostać wykazany przez odwołujących się od decyzji pozwanego organu rentowego, bowiem to oni z tego faktu wywodzili swoje prawa.

Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie w zakresie, w jakim dotyczy sposobu i zakresu współpracy pomiędzy (...)Sp. z o.o. i (...) Sp. z o.o. oraz zakresu i sposobu wykonywania przez zainteresowanego W. M. obowiązków z tytułu umowy o pracę z (...) Sp. z o.o. oraz z tytułu umów zlecenia z (...) Sp. z o.o. uprawnia do przyjęcia, że w istocie praca świadczona w spornych okresach przez W. M. w ramach umów zlecenia zawartych z drugą z wymienionych wyżej spółek odbywała się na rzecz i w interesie (...) Sp. z o.o., będącej w spornych okresach pracodawcą zainteresowanego.

Podkreślić należy, że(...)Sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. oraz (...) Sp. z o.o. są ze sobą powiązane. Wbrew twierdzeniom apelacji o braku powiązań kapitałowych pomiędzy spółkami, zauważyć należy, że - jak wynika z danych ujawnionych w Krajowym Rejestrze Sądowym - od stycznia 2014 r. do października 2019 r., a zatem także w okresie objętym sporem - (...) Sp. z o.o. była jedynym wspólnikiem (...) Sp. z o.o. Spółki (...)i (...) mają taki sam adres siedziby. Ich prezesem w okresie objętym sporem była ta sama osoba - Ł. Ś.. Ponadto, spółka (...)wynajmuje od spółki (...) pomieszczenia. Spółki ściśle ze sobą współpracują, tworzą grupę firm zajmujących się budową jachtów i kompleksowym wyposażaniem statków. Spółki (...) i (...), jak zeznał Ł. Ś. w postępowaniu przed organem rentowym, zlecały spółce (...) wykonanie mebli i innego wyposażenia.

W okresie objętym sporem W. M. był zatrudniony w (...) Sp. z o.o. na podstawie umowy o pracę na stanowisku stolarza i operatora wózka widłowego. Do obowiązków ubezpieczonego należało głównie ustawianie maszyn typu (...) do obróbki drewna, ponadto praca na sztaplarce oraz inne prace magazynowe, związane m.in. z obiosem dostaw. W. M. podał, że Ł. Ś., ówczesny członek zarządu obu spółek, pytał się go czasami, czy jest możliwość, aby pracował po godzinach i że zostanie to rozliczone. Po godzinach

zainteresowany pracował w tym samym zakładzie. Rodzaj wykonywanej pracy, jak stwierdził, nie różnił się niczym od jego normalnych obowiązków. Taki sposób wykonywania pracy nie koreluje z treścią umów zlecenia zawartych z (...) Sp. z o.o. Umowy te zawierane były na okresy obejmujące cały miesiąc, a ich przedmiot określono jako prace stolarskie oraz nadzór nad projektami i organizacja pracy. Ubezpieczony nie wskazał jednak, jakie konkretnie prace wykonał w oparciu o te umowy dla (...)

Sp. z o.o. Już ta okoliczność świadczy o tym, że umowy zlecenia w istocie nie były realizowane. Ubezpieczony, gdy zachodziła taka potrzeba, po prostu zostawał dłużej w pracy na prośbę przełożonego, wykonując w dalszym ciągu pracę na rzecz (...) Sp. z o.o. Niewykluczone przy tym, że ubezpieczony mógł wówczas pracować przy produkcji mebli czy obsłudze dostaw przeznaczonych dla (...)Sp. z o.o., ale nadal miało to miejsce w ramach stosunku pracy ze spółką (...), która, jak ustalono, otrzymywała od spółki (...)zlecenia na wykonanie tego typu prac. Umowy zlecenia łączące ubezpieczonego ze spółką (...)miały jedynie stwarzać pozór pracy dla innego podmiotu, co przede wszystkim oznaczałoby, że ubezpieczony nie przekraczał obowiązujących w ramach stosunku pracy norm czasu pracy.

Sąd odwoławczy w pełni podziela stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym niewiarygodne są dalsze twierdzenia ubezpieczonego, iż wiedział, że wykonywał prace polegające na odbiorze dostaw na rzecz (...) Sp. z o.o., ponieważ dostawy dla spółki (...)następowały wyłącznie po godzinie 15.00, zaś do spółki (...)– przed godziną 15.00. Sąd trafnie zauważył, że taka wersja stoi w sprzeczności tak z wcześniejszymi wyjaśnieniami samego ubezpieczonego, który podał, że praca, którą wykonywał po godzinie 15:00 nie różniła się niczym od jego podstawowych obowiązków, jak i zeznaniami świadka M. O., w roku 2015 asystenta zarządu w spółce (...), która zaprzeczyła, jakoby dostawy do obu spółek odbywały się w różnych godzinach. Nadto, świadek A. B. zeznała, że po godzinie 15.00 widywała W. M. przy pracy na produkcji.

W realiach rozpoznawanej sprawy nie wykazano, aby W. M. wykonywał inną rodzajowo pracę niż praca, którą wykonywał on w ramach stosunku pracy z (...) Sp. z o.o., co ułatwiłoby ocenę, na rzecz której ze spółek praca ta była faktycznie wykonywana. Nie wykazano także żadnych okoliczności, na podstawie których sam ubezpieczony mógłby stwierdzić, że praca wykonywana przez niego w wymiarze przekraczającym normy czasu pracy w spółce (...) Sp. z o.o., miałyby być pracą na rzecz (...) Sp. z o.o. Ani treść spornych umów, ani pozostały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalają na ustalenie żadnych konkretnych czynności, które ubezpieczony miałby wykonać na rzecz(...) Sp. z o.o.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny nie ma wątpliwości, że czynności wykonywane przez W. M. – formalnie w ramach umów zlecenia zawartych z (...) Sp. z o.o. były tożsame z czynnościami wykonywanymi w ramach stosunku pracy łączącego go z (...) Sp. z o.o. To zatem ta spółka uzyskiwała bezpośrednią korzyść w postaci pracy zainteresowanego w ponadnormatywnym wymiarze czasu pracy. Próba objęcia tej pracy umową zlecenia zawartą z(...) Sp. z o.o. miała na celu po pierwsze ukrycie faktu wykonywania pracy w godzinach nadliczbowych, a po drugie - uniknięcie obciążeń z tytułu ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych w zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia, a następnie również trafnej ich oceny prawnej, której nie wzruszają zarzuty apelacji. Zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację, jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd Apelacyjny zasądził od (...) Sp. z o.o. oraz od (...)Sp. z o.o. solidarnie na rzecz pozwanego kwoty 675 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję, na podstawie art. 98, art. 99, art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c. w związku z § 2 pkt. 3 oraz § 10 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.).

Sąd Apelacyjny miał w tym zakresie na względzie, że na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego do rozstrzygnięcia przez tutejszy Sąd, Sąd Najwyższy w uchwale z 3 października 2019 r., III UZP 9/19, zajął stanowisko,

iż w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych o należności z tytułu składek i wysokość zadłużenia stawkę wynagrodzenia radcy prawnego ustala się na podstawie § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Odnosząc się do uzasadnienia zarzutu naruszenia art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c. przedstawionego w apelacji, Sąd Apelacyjny wskazuje, że nie jest prawidłowy pogląd, zgodnie z którym organ rentowy powinien w pierwszej kolejności wydać decyzję o objęciu zainteresowanego obowiązkiem ubezpieczenia społecznego u płatnika składek, a dopiero w następnej kolejności może wydać decyzję określającą wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne u płatnika składek z uwzględnieniem przychodu z tytułu umowy cywilnoprawnej w podstawie wymiaru składek z tytułu umowy o pracę.

Odwołując się do rozważań Sądu Apelacyjnego w Łodzi poczynionych w uzasadnieniu wyroku z 15 grudnia 2015 r. (III AUa 1098/15, LEX nr 1979422), które Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie w pełni podziela, stwierdzić należy, że w przypadkach takich jak rozpatrywany zainteresowani podlegają ubezpieczeniom z tytułu pracowniczego

w ujęciu szerokim, a kwestią sporną jest wysokość podstawy wymiaru składek. Zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności: zgłaszania do ubezpieczeń społecznych, przebiegu ubezpieczeń, ustalania wymiaru składek i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu składek; ustalania wymiaru składek na Fundusz Emerytur Pomostowych i ich poboru, a także umarzania należności z tytułu tych składek. Jest zatem uprawniony w decyzji określić, że dana osoba podlega ubezpieczeniom społecznym z danego tytułu, a płatnikiem jest określony podmiot, jaka jest podstawa wymiaru składki i przez to jaka jest jej wysokość. Co więcej, art. 83 powołanej ustawy nie wyklucza wydania jednej decyzji przesądzającej wielość kwestii. Zawiera ona wtedy kilka elementów, z których każdy podlega badaniu w postępowaniu odwoławczym.

Treść zaskarżonej decyzji, a w szczególności jej uzasadnienie, nie pozostawia wątpliwości, że organ rentowy stwierdził, iż W. M. należy traktować jako pracownika (...)Sp. z o.o. także gdy chodzi o wykonywaną przez niego pracę na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z (...)Sp. s o.o. a w takiej sytuacji uzyskiwane wynagrodzenie doliczyć trzeba do podstawy wymiaru, jako wynagrodzenie równorzędne z pensją pracownika. Wskazywanie na konieczność wstępnego przesądzenia, na podstawie jakiego tytułu zainteresowany podlega ubezpieczeniom, jest o tyle nieuprawnione, że ustawa systemowa nakazuje traktowanie osoby, która w ramach umowy cywilnoprawnej wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, za pracownika, a uzyskany stąd przychód nakazuje uwzględniać przy wyliczaniu podstawy wymiaru składek. Taki pracownik jest już zgłoszony do ubezpieczeń społecznych właśnie z tytułu zatrudnienia pracowniczego.

Umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej (także w jej art. 9 ust. 1) nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. W warunkach wykreowania przez ustawę szerokiego pojęcia pracownika zaskarżone decyzje wskazują tylko, bez potrzeby ustalania tytułu ubezpieczeń, który podmiot jest płatnikiem składek i jaka jest prawidłowa podstawa wymiaru składek, zaś do wymierzania, pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne i prowadzenia rozliczeń z płatnikami składek właściwy jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych (art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r.

o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych - tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.).

W takiej sytuacji decyzja określająca podstawę wymiaru z uwzględnieniem owego "dodatkowego" wynagrodzenia jest skomponowana właściwie i zawiera wszelkie elementy potrzebne do jej kontroli. Zwiększenie wymiaru składek w ramach tego samego tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym nie stanowi samodzielnej podstawy do objęcia obowiązkiem ubezpieczeń społecznych. Nie ma zatem potrzeby wydawania w tym zakresie odrębnych decyzji.

SSO del. Beata Golba - Kilian SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek